

KOMMUNPLAN 2025 – 2028

VÄNSTERPARTIET I TYRESÖ

Innehåll

Yrkanden avseende kommunstyrelsens förslag till beslut:	2
TABELLER	3
ETT JÄMLIKT OCH SOLIDARISKT TYRESÖ	4
Finansiering av våra förslag till satsningar	4
Övergripande mål – budget 2025	5
Förebyggande arbete skapar ett tryggt Tyresö.	5
BARN OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN	7
Förskolan	7
Grundskolan.....	7
Yrkanden/politiska prioriteringar.....	8
GYMNASIE- OCH VUXENUTBILDNINGSNÄMNDEN	8
Tyresö Gymnasium	8
C3L Komvux Tyresö	10
Yrkanden/politiska prioriteringar.....	10
ÄLDRE- OCH OMSORGSNÄMNDEN	11
Yrkanden/politiska prioriteringar.....	12
KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN	12
Yrkanden/politiska prioriteringar.....	12
BYGGNADSNÄMNDEN	12
ARBETSMARKNAD- OCH SOCIALNÄMNDEN.....	13
Individ- och familjeomsorgen	13
Arbete och integration	13
Yrkanden/politiska prioriteringar.....	13
SAMHÄLLSBYGGNAD- OCH HÅLLBARHETNÄMNDEN.....	14
Bostadsbyggande, infrastruktur och service.	14
Väghållning och park.....	14
Hållbarhet.....	14
Yrkanden/politiska prioriteringar.....	15
KOMMUNSTYRELSEN.....	15
Yrkanden/politiska prioriteringar.....	16
TYRESÖ BOSTÄDER AB	16
Bilaga 1, Barnets bästa	18

Yrkanden avseende kommunstyrelsens förslag till beslut:

1. Utdebiteringen för 2025 fastställs till 19,50 kronor per skattekrona.
2. Mål för god ekonomisk hushållning perioden 2025–2028 fastställs enligt Vänsterpartiets förslag 2025 och 2026- 2028 enligt majoritetens kommunplan.
3. Politiska uppdrag enligt kommunplansdokumentet fastställs-enligt Vänsterpartiets förslag
4. Budgeterade ramanslag per verksamhetsområde för budgetåret 2025 fastställs enligt Vänsterpartiets förslag.
5. De i kommunplanen föreslagna planer för ramanslag 2025- 2028 fastställs enligt Vänsterpartiets förslag
6. Anslagen till förskola, fritidshem, grundskola och gymnasieskola baseras på beräknad volym, och avräkning mot faktisk volym sker vid bokslut.
7. Resultaträkning, kassaflödesanalys och balansräkning för budgetåret 2025-2028 fastställs enligt Vänsterpartiets förslag.
8. Internräntan för 2025 fastställs till 2,25 procent.
9. Lån får tas upp inom en ram på 2 200 miljoner kronor.
10. Ramen för koncernens rörelsekrediter fastställs till 150 miljoner kronor.
11. Kommunen tecknar sammantaget borgen såsom för egen skuld för Tyresö Bostäder AB:s låneförpliktelser upp till ett totalt högsta lånebelopp om 2 300 miljoner kronor, jämte därpå löpande ränta och kostnader.
12. Borgensavgiften för Tyresö Bostäder AB fastställs till 0,4 procent av vid var tidpunkt utnyttjad del, för övriga borgensåtaganden fastställs borgensavgiften i varje enskilt fall.
13. I övrigt godkänns kommunstyrelsens förslag till kommunplan för 2025-2028 med budget för 2025. – I övrigt godkänna Vänsterpartiets förslag till kommunplan 2025 – 2028.

TABELLER

Budget Tkr	Budget 2024	Demo- grafi	Prisuppr. 2,9%	Ram justering Styret	Skilnad mellan V och styret	Vänsterpartiets Ram justering	V Budget 2025	Styrets Budget 2025
Förskola	-372 164	27 574	-10 097	-5 000	2 100	-7 100	-361 787	-359 687
Grundskola	-888 659	24 567	-25 318	-15 000	4 500	-19 500	-908 909	-904 409
Individ- & familjeomsorg	-308 853	7 560	-8 828	0	2 500	-2 500	-312 620	-310 120
Funktionsnedsättning	-319 960	0	-9 375	0	0	0	-329 335	-329 335
Äldreomsorg	-448 798	-24 304	-13 862	10 000	2 000	8 000	-478 964	-476 964
Gymnasieskola	-277 136	-1 513	-8 164	0	2 300	-2 300	-289 114	-286 814
Vuxenutbildning	-30 954	647	-888	0	200	-200	-31 394	-31 194
Bibliotek, kultur & fritid	-131 874	488	-3 850	0	1 300	-1 300	-136 536	-135 236
Samhällsbyggnad	-197 689	0	-5 792	-49 010	0	-49 010	-252 492	-252 491
Bygglovsverksamhet	-9 794	0	-287	0	0	0	-10 081	-10 081
Gemensam verksamhet	-262 157	0	-7 681	-2 000	0	-2 000	-271 838	-271 838
Politisk verksamhet	-33 462	0	-980	0	-900	900	-33 543	-34 443
Totalt driften	-3 281 501	35 020	-95 122	-61 010	14 000	-75 010	-3 416 613	-3 402 612

Resultat för mandatperioden enligt V 2023-2026	2023	2024	2025	2026
Resultat % per år	2,9%	0,7%	3,2%	2,5%
Resultatmål mandatperiod				2,3%

ETT JÄMLIKT OCH SOLIDARISKT TYRESÖ

I vårt budgetalternativ presenterar vi våra prioriterade satsningar under 2025 samt hur vi finansierar dessa. Alla våra förslag syftar till att göra Tyresö till en jämlik, solidarisk och hållbar kommun, där alla ska kunna känna hopp inför framtiden.

Tyresö är en fantastisk kommun där alla har närhet till naturen samtidigt som vi har en bebyggelse med stora villaområden blandat med höghusbebyggelse. Men det finns också en baksida. Klyftorna i samhället ökar, rasismen breder ut sig och det hindrar människor från att leva fullt ut och känslan av otrygghet ökar. Numera spelar det en allt större roll vilken klassbakgrund du har, vad du heter i efternamn, vilken hudfärg kön eller sexuell läggning du har för dina möjligheter i livet. Det kan vi inte acceptera. För Vänsterpartiet är politikens grundläggande uppgift att utjämna klyftorna i samhället och skapa förutsättningar för alla människors rätt till frihet och ett bra liv.

Vi vill ha en välfärd att lita på. Det betyder att vi vill att våra barn ska få en kvalitativ skolgång, äldre en äldreomsorg att lita på och att våra invånare kan känna sig trygga. Vi Tyresöbor kan med rätt politik tillsammans skapa en större gemenskap och ett bättre samhälle för alla. Välfärden är en förutsättning för människors frihet och den ska omfatta alla. Den innebär en solidarisk omfördelning av ekonomiska resurser mellan lågavlönade och högavlönade, mellan män och kvinnor, mellan sjuka och friska. I dagsläget i Sverige går flera miljarder av det vi betalar i skatt till vår välfärd i stället till företags vinstintresse inom skola, sjukvård och äldreomsorg. Vinstintresset hos företagen förvrider välfärdens sätt att fungera. Äldre i behov av vård blir kunder på en marknad. De privata skolorna lockar till sig elever från studievana hem, medan kommunala skolor har huvudansvaret för att ta emot alla elever även de som behöver särskilt stöd - och detta till samma ersättning (skolpeng).

Från att ha varit ett av världens mest jämlika länder har Sverige blivit ett av de länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan 1980-talet. Samtidigt vet vi att ett ojämlikt samhälle skapar hopplöshet, desperation, utanförskap och en ökad kriminalitet – kort sagt ett ohållbart samhälle. Den ökande kriminaliteten är ett symptom på det samhälle vi lever i och så länge ojämlikheten ökar och det finns människor som lever i fattigdom kommer inte kriminaliteten att minska.

Till sist – I vår kommunplan ryms både de stora drömmarna och den konkreta politiken. I en tid av stora utmaningar kan det vara värt att påminna om att ett samhälle där vi tar hand om varandra är fullt möjligt. Vårt budskap är tydligt – tillsammans kan vi skapa en framtid att tro på!

Finansiering av våra förslag till satsningar

Vänsterpartiet väljer att behålla samma skattesats 19:50 kr per skattekrona. Vi har haft och har fortfarande tuffa ekonomiska tider. Vi har en relativt hög inflation, som lett till dyrare lån för många och dessutom har matpriserna stigit dramatiskt under de

senaste åren. Till detta kommer en negativ utveckling vad gäller befolkningsprognosen med lägre inflyttning, färre barn i åldrarna 0-12 år samt en ökande andel äldre.

Vi i Vänsterpartiet finansierar våra satsningar på totalt +14 miljoner jämfört med styrets budget genom att minska det förväntade överskottet på 3,5 % till 3,2 %, som ger 10 mnkr samt använda 3 mnkr från det belopp på 24 mnkr som står till fullmäktiges förfogande och att frysa politikerarvode 2025, en besparing på 1 mnkr.

Övergripande mål – budget 2025

Tyresö kommun har sedan flera år tillbaka fyra övergripande mål som samtliga partier enats om.

Mål 1 – Medarbetare i Tyresö kommunkoncern är motiverade och delaktiga i kommunens utveckling.

Mål 2 – Tyresö kommun driver en verksamhet med god kvalitet

Mål 3 – Tyresö kommun levererar bra välfärdstjänster för de som bor, verkar och vistas här, nu och i framtiden.

Mål 4 – Tyresö kommuns inköp, investeringar och resursanvändning sker inom den cirkulära ekonomins villkor – kostnadseffektiv, balanserad och klimatneutral.

Utifrån dessa mål gör partierna i fullmäktige sina prioriteringar inom kommunens verksamheter. Prioriteringarna kommer självklart att se olika ut beroende på vilken ideologisk grundsyn respektive parti har. För oss i Vänsterpartiet genomsyras våra förslag till satsningar alltid av att vi vill skapa ett jämlikt, jämställt samhälle på ekologisk grund.

Vänsterpartiet prioriterar i denna budget tre viktiga områden – Förebyggande arbete, ett hållbart och klimatsmart Tyresö samt en bostad till alla.

Förebyggande arbete skapar ett tryggt Tyresö.

Barn och ungdomar

Alla vinner på att den ogynnsam utveckling hos barn och unga vänds – ju förr dess bättre. Det samhället investerar i barn och unga i ett tidigt skede, det har vi mångfalt igen senare. Tidiga insatser betyder att vi på individnivå kan förebygga framtida utanförskap i form av fysisk och psykisk ohälsa, arbetslöshet, missbruk och kriminalitet. De ger också samhällsvinster på lång sikt. Insatserna måste samordnas mellan kommunens förvaltningar och andra myndigheter. Tyresö kommun har en tjänst som samordnar skola/socialtjänst/polis/fritid (SSPF) men vi behöver ännu mer samordning. Vi ser med oro på hur kriminaliteten kryper allt längre ned i åldrarna och därför måste det förebyggande arbetet och avhopparverksamheten förstärkas.

Kriminaliteten stoppas inte enbart genom att ropa efter strängare straff, visitationszoner med mera – det löser inte rekryteringen till kriminella gäng. Den nya

socialtjänstlagen, som träder i kraft 2025, kommer att ställa högre krav på att socialtjänsten ska bli mer förebyggande, jämställd och lättillgänglig, vilket kräver att vi utvecklar det förebyggande arbetet än mer.

Äldre och funktionsnedsatta

Den ökande sociala isoleringen bland äldre och invånare med funktionsnedsättningar måste minska. I Sverige finns omkring 300 000 personer som lever ensamma utan att träffa anhöriga, vänner eller bekanta mer än några få gånger i månaden. Ofrivillig ensamhet påverkar både den psykiska och fysiska hälsan. Många som har hemtjänst upplever sig ofta ensamma. Därför arbetar Vänsterpartiet för att vi ska starta fler Träffpunkter för äldre och funktionsnedsatta i Tyresö. Vi behöver också starta upp uppsökande verksamhet för att bryta isolering.

Vi välkomnar att Styret med S och M i kommunen har kommit överens om att starta ett nytt äldreboende i Strandområdet och dessutom planerar ytterligare ett i Björkbacken och att dessa kommer att drivas av kommunen. Vi behöver också fler typer av boenden för äldre, exempelvis + 65 med social verksamhet för att förebygga ohälsa.

Tryggare bostadsområden

Våra bostadsområden måste bli tryggare. Ett gott exempel är satsningen på Granängsringen, men vi behöver liknande satsningar i fler bostadsområden. Det kan enkelt ske genom en bättre gatubelysning i bostadsområdet, bättre upplysta parkeringsplatser och sociala mötesplatser. Det behövs också extra belysning vid portar, trapphus, källarutrymmen och hissar. Gångtunnlar ska undvikas vid nybyggnation. Vi skulle också välkomna om vi kunde få tillbaka kvarterspoliserna och vår polisstation.

Ett hållbart och klimatsmart Tyresö

Det är akut med en grön omställning – både globalt och lokalt. Vi går mot en ekologisk katastrof och klimatkrisen är redan här. Tyresö kommun gör stora framsteg och 2023 ligger Tyresö på 13 plats i kommunernas miljörankning (jfr plats 33 2022). Vänsterpartiet anser att Tyresö kommun har en väl utarbetad klimatplan med två delmål – netto – noll- -utsläpp av territoriella växthusgaser 2030 och att alla kommunens fordon och transporter ska vara fossilfria 2025. Det börjar bli bråttom om vi ska hinna med de ambitiösa målen. Vänsterpartiet föreslår att vi tillsammans med angränsande kommuner kartlägger de risker som uppvärmningen redan orsakat i form av skyfall, bränder med mera. I vårt avsnitt om Samhällsbyggnad- och Hållbarhetsnämnden kan du läsa mera om våra åtgärder för ett hållbart och klimatsmart Tyresö.

Allas rätt till en bra bostad – till ett rimligt pris

Alla människor behöver någonstans att bo – inte bara de som har mycket pengar. Därför vill Vänsterpartiet bygga fler hyresrätter med rimliga hyror som folk har råd med. Hyresrätten har många bra egenskaper. De kräver inte att du har pengar på banken och/eller måste ta lån på banken. Men statligt bostadsstöd krävs för att invånare med normala inkomster ska kunna efterfråga nya hyresrätter som blivit alltför dyra. Vänsterpartiet försvarar och vill stärka hyresrätten – i synnerhet allmännyttan som är viktig för den svenska bostadspolitiken. Den spelar en avgörande roll för kommunens möjligheter att föra en social bostadspolitik.

Vi står upp för hyresgästerna mot marknadshyror, utförsäljningar och vräkningar i samband med renoveringar. Alla ska ha råd att bo kvar även efter en upprustning. Vänsterpartiet föreslår även en tak-över-huvudet-garanti.

BARN OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

(ramökning 6,6 mnkr)

Förskolan

Den demografiska utvecklingen visar på att vi kommer få minskade barnkullar. Med minskade barngrupper kommer strukturförändringar behöva göras för att inte få ökade kostnader för förskolan. För att inte behöva lägga ner förskolor som kan öka avståndet till förskolan för familjerna, ser vi att man kan minska barngruppernas storlek och öka personaltätheten. Men det är inte tillräckligt utan det kommer krävas andra åtgärder. På de ställen det blir ett lokalöverskott anser vi det bör användas som träffpunkter för äldre. Sådana samlokaliseringar finns på andra ställen i länet och det rapporteras att det är en lyckad samarbetsform. Där de ekonomiska vinsterna kanske inte är de största utan det utbyte mellan generationer som kan ske. Vidare ser vi att de skulle kunna ge utvecklingsmöjligheter för personalen när olika yrkesgrupper arbetar nära och kan byta idéer och erfarenheter.

För att nå ett jämställt samhälle är det självklart att på ett tidigt stadium motverka stereotypa könsroller. Våra tidigare krav på genuspedagoger behövs inte längre då det har blivit en del av läroplanen så att det ska genomströmma verksamheten.

Grundskolan

Samma demografiska problem ser vi drabbar hela skolsystemet vilket gör att det behöver tillföras pengar för att kunna göra de strukturförändringar som behövs, så att vi undviker onödiga kostnader i framtiden eller onödiga kompetensförluster. Om vi ska motverka ekonomiska klyftor i samhället så är en bra skola som möter varje elevs behov ett måste. Föräldrarnas socioekonomiska ställning är i dag ett av de bästa sätten att förutspå en elevs studieresultat. Vi ser att familjer med goda förutsättningar oftare gör aktiva val vilket gör att de väljer samma skolor, som lämnar dem med större behov av stöd i de kommunala skolorna. Denna segregation av

elever gör att skolpengssystemet som ger alla elever lika stor skolpeng möjliggör att internationella riskkapitalbolag kan ta ut miljarder av våra skattepengar som vinst i stället fört att de går till eleverna.

För att ingen ska gå ut till arbetslöshet och bidragsberoende behöver vi satsa på en bra skola där alla kan lyckas. Därför föreslår vi en närmare granskning om den sociala utjämningen i skolpengen används till sin fulla potential, så att Tyresö ger alla barn i kommunen den start de behöver. En av de åtgärder vi ser skulle skapa bättre möjligheter för alla att nå sin fulla potential är en högre vuxennärvaro, så därför satsar vi på det. En skolgång där barnen känner sig sedda och som ger hopp om ett bra liv, minskar också rekryteringen till den organiserade brottsligheten.

Yrkanden/politiska prioriteringar

1. Barn- och utbildningsnämndens ram utökas med 6,6 mnkr
2. Nämnden får i uppdrag att fördela den utökade ramen enligt Vänsterpartiets prioriteringar
  - Fortsatt satsning lär studios, bättre lärmiljöer, NPF utbildning
  - Ytterligare kompensation för färre antal barn
  - Satsning på toleransprojektet med studieresa till Auschwitz
3. Nämnden får i uppdrag att utreda möjligheten att införa avgiftsfri skolfrukost på alla grundskolor
4. Nämnden får i uppdrag att utvärdera urvalskriterierna för det socioekonomiska stödet
5. Nämnden får i uppdrag att utbilda personalen i HBTQI

GYMNASIE- OCH VUXENUTBILDNINGSNÄMNDEN

(ramökning 2,5 mnkr)

Tyresö Gymnasium

Tyresö Gymnasium har genom idogt arbete lyckats vända en nedåtgående trend både vad gäller antalet sökande och ekonomi till ett mycket positivt resultat. Det finns en framtidstro!

Förutom de yrkesförberedande utbildningarna finns introduktionsprogram, yrkesintroduktion, gymnasiesärskola och Second Chance School. Resursskolan som är ett av introduktionsprogrammen, vänder sig till ungdomar med NPF-diagnos. Skolan förbereder nu för att starta två teoretiska program – Samhällsvetenskapsprogrammet och Ekonomiprogrammet till höstterminen 2025.

Förhoppningsvis kommer det att utvecklas ett samarbete mellan de praktiska och teoretiska linjerna för att bredda kunskapen hos eleverna i form av ett arbetsintegrerat lärande, Att ge eleverna på de teoretiska programmen möjlighet att lära sig praktiskt vad teorierna innebär, förutsätter att eleverna på de praktiska programmen får lära sig teorin bakom praktiken för att på så sätt ge en djupare

förståelse och leda till en utjämning av skillnaderna som idag finns mellan yrkeskunskap och akademi.

Majoriteten av de yrkesprogram som finns på Tyresö gymnasium leder till mansdominerade yrken. En jämn könsfördelning leder enligt forskning till en lugnare miljö på arbetsplatsen. En viktig fråga för skolan är därför att arbeta för att Tyresö Gymnasium ska bli en jämställd skola.

Tyresö Gymnasium samarbetar med Amnesty International och ska följa deras "Human Rights Education", vilket är bra. Men Tyresö Gymnasium måste genomföra egna insatser för att utbilda ungdomarna i demokrati och mänskliga rättigheter. Elevrådet måste få det stöd som det behöver för att kunna genomföra sin uppgift – ett eget arbetsrum är därför nödvändigt.

Nedan följer Vänsterpartiets förslag för att utveckla arbetet med demokrati och mänskliga rättigheter vid Tyresö Gymnasium för att förbereda eleverna till ett liv i demokratins tjänst!

Om detta må vi berätta

Idag finns nästan inga överlevande från Förintelsen vid liv som kan berätta om de förutsättningar som ledde till att nazismen kunde ta makten och därmed förinta över 6 miljoner judar. För att eleverna ska få en ökad förståelse av konsekvenserna av antisemitism, fascism och rasism föreslår Vänsterpartiet att en årskurs på gymnasiet åker till Auschwitz Birkenau på en studieresa.

Vi avsätter medel i vår budget för ett studiebesök vid Auschwitz Birkenau.

Samhällskunskap på yrkesintroduktionsprogrammet

En viktig del av den utbildning som våra barn och ungdomar får i skolan är vad det innebär att leva i dagens samhälle och vilka rättigheter och skyldigheter du har som medborgare. Alla elever, utom de elever som går på yrkesintroduktionsprogrammet, får utbildning i samhällskunskap. Syftet med yrkesintroduktionsprogrammet är anställningsbarhet. Anställningsbar är en oavsett om en har kunskap om ens rättigheter och skyldigheter. Vänsterpartiet avsätter därför medel, 1/3 av en lärartjänst, för att Tyresö gymnasium ska se till att även eleverna på Yrkesintroduktionsprogrammen får utbildning i samhällskunskap.

HBTQI och inkludering

"Inget barn eller elev får utsättas för diskriminering som har samband med sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Det är förbjudet står det på DO:s hemsida. Trots det vet vi att unga människor diskrimineras och utsätts för trakasserier p.g.a. sexuell läggning och att HBTQI-barn och ungdomar är särskilt utsatta. Vänsterpartiet avsätter därför medel i sin budget för att all personal på Tyresö gymnasium ska få bättre kunskap vad gäller HBTQI, inkludering och minoritetsstress.

Praktik och arbete för elever med neuropsykiatriska funktionskillnader (NPF)

För en del av eleverna med neuropsykiatriska funktionskillnader krävs särskilda insatser för att de ska kunna få göra sin PRAO och för att hitta jobb. Det finns inte några färdiga lösningar för de här eleverna utan stödet måste utformas utifrån den enskilda elevens situation, intressen och önskemål. Vänsterpartiet avsätter därför medel i sin budget för att Tyresö gymnasium ska kunna köpa in denna särskilda kompetens.

Elevassistenter

Många gånger behövs det fler än en vuxen i klassrummet och det är viktigt med många vuxna i korridorerna när eleverna har raster eller håltimmar, framför allt för att eleverna ska känna sig tryggare. De elevassistenter som finns på Tyresö Gymnasium gör ett stort arbete. För att ge ytterligare kapacitet till denna viktiga funktion vill Vänsterpartiet utöka antalet elevassistenter med två tjänster.

C3L Komvux Tyresö

Målet med C3Ls verksamhet är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande och ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt främja sin personliga utveckling.

Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildas behov och förutsättningar. Komvux i Tyresö håller nu på att utveckla samarbetet i ett kluster tillsammans med Nynäshamn och Haninge. Vänsterpartiet ser fram emot detta samarbete och de fördelar det kan ge. Överskridande är dock att se till att alla som möter eleverna på KOMVUX har förståelse för andra människor och respekt för deras olikheter.

HBTQI och inkludering

Vuxenutbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska utsättas för någon form av diskriminering och alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling. "Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser." säger Skolverket. Trots det vet vi att människor diskrimineras och utsätts för trakasserier på grund av sin sexuella läggning i skolan och att HBTQI-personer är särskilt utsatta. Vänsterpartiet avsätter därför medel i vår budget för att all personal på Tyresö Komvux ska få bättre kunskap vad gäller HBTQI, inkludering och minoritetsstress.

Yrkanden/politiska prioriteringar

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ram utökas med 2,5 mnkr
2. Nämnden får i uppdrag att fördela medlen enligt Vänsterpartiets prioriteringar;
  - Stärkt specialkompetens NPF
  - Ökat antal elevassistenter

- Införa samhällsorientering på yrkesintroduktionsprogrammen
- Utbildning i HBTQI-frågor och minoritetsstress
- Studiebesök på Auschwitz Birkenau

ÄLDRE- OCH OMSORGSNÄMNDEN

(Ramökning 2 mnkr)

Befolkningsutvecklingen i Tyresö visar på en ökad andel äldre vilket kommer ställa krav på kommunen att anpassa och utveckla samhällstjänsterna för gruppen. För en hållbar ekonomisk utveckling krävs att förebyggande individanpassade stödinsatser sätts in på ett tidigt stadie för att förebygga och skjuta upp de mer kostnadsdrivande efterhjälpande insatserna. Exempelvis genom att vara i framkant med införandet av digitala lösningar vilka även kommer minska miljöpåverkan lokalt. Det fortsatta arbetet med att bygga och driftsätta särskilt boende för äldre i egen regi kommer medföra mer kostnadseffektiv vård för de behövande. Med egen drift får vi bättre insyn och kontroll över kvalitén i vården och omsorgen. I samband med denna nybyggnation bör även möjligheterna till samlokalisering av hemtjänst, träffpunkter och liknande verksamheter beaktas för kostnadseffektivt lokalutnyttjande och minskad miljöpåverkan relaterat till markexploatering, resande och energianvändning.

Vi ser att det digitaliseringsarbete som genomförs kommer ge förbättrad arbetsmiljö för personal och ett ökat självbestämmande för brukaren samt positiva effekter på den ekonomiska utvecklingen. Det ekonomiska utrymme som skapas av utvecklingsarbetet inom äldre och omsorgen kompenserar för kostnadsutvecklingen relaterad till den förändrade demografin

Delar av det överskottet vill vi återinvestera i våra pensionärer genom att skapa två träffpunkter, där man kan skapa sig ett sammanhang och få känna sig delaktig i samhället, som en del i det förebyggande arbetet.

Vidare vill vi att kommunen ser över möjligheten till att pensionärer serveras lunch på de kommunala skolorna till självkostnadspris. Detta anser vi skulle bygga broar mellan generationerna, minska ofrivillig ensamhet och öka möjligheten till att bo kvar i det egna boendet längre. Över tid leder det till minskade kostnader och en ökad livskvalité för de äldre. Vidare ser vi att det behövs en stärkt prioritering av tillgänglighetshandboken samt uppdatering av den samma. En genomlysning bör snarats göras gällande hur handboken används och efterlevnadsfrekvensen på samtliga förvaltningar inom kommunen. Vi anser att mycket mer kan göras i denna fråga, vi vill att hela kommunens verksamhet är tillgänglig för alla.

En annan utmaning är kompetensförsörjningen inom vård och omsorg. Ett sätt att möta upp behovet anser vi vara att ungdomar tidigt får en positiv bild av att arbeta i dessa yrken. För att skapa denna bild och kommunicera ut densamma till

åldersgruppen bör antalet platser för feriearbetande ungdomar utökas och särskilda handledare utbildas för denna målgrupp.

Yrkanden/politiska prioriteringar

1. Äldre- och omsorgsnämndens ram utökas med 2 mnkr (besparing 8 mnkr i stället för 10 mnkr).
2. Nämnden får i uppdrag att under 2025 planera och starta två nya Träffpunkter för äldre

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN

(ramökning 1,3 mnkr)

En befolkning med en rik fritid bidrar till folkhälsan i kommunen och överbrygger samhällsklyftor så att man kan minska motsättningar och öka förståelsen för olikheter. Vi ser att förvaltningen gör ett bra arbete för att bidra till det. Tyresö kommun och föreningsliv har en bred verksamhet som försöker nå ut till så många som möjligt. Vi vill sänka avgiften till kulturskolan med 25 % eftersom Tyresö i förhållande till många grannkommuner har en relativt hög avgift. Vi vill också att fritidsgårdarna ska fortsätta ha ökat öppethållande och en starkt uppsökande verksamhet. Detta för att fritidsgårdarna är en viktig del av kommunens förebyggande arbete mot missbruk och kriminalitet. Vi vill också se en uppföljning av i vad mån nämndens verksamheter når alla invånare, så att flickor och minoriteter får samma chans till ett rikt kultur- och fritidsliv. Nämnden ska fortsätta arbetet med att utveckla paraidrotten genom att skapa ett större utbud. Ett mer utvecklat samarbete med andra kommuner behövs för att utöka utbudet.

Yrkanden/politiska prioriteringar

1. Ramen till kultur- och fritidsnämnden utökas med 1,3 mnkr
2. Nämnden får i uppdrag att sänka avgiften till kulturskolan med 25 %
3. Nämnden får i uppdrag att öka fritidsgårdarnas tid för öppethållande och uppsökande verksamhet
4. Nämnden får i uppdrag att utreda om resurserna fördelas rättvist mellan flickor och pojkar samt minoriteter
5. Nämnden får i uppdrag att utveckla paraidrotten

BYGGNADSNÄMNDEN

(Ramökning +- 0)

Vi ser att bygglovsverksamheten nu fungerar på ett tillfredställande sätt och har rimliga handläggningstider. Det gör att vi inte föreslår några förändringar.

ARBETSMARKNAD- OCH SOCIALNÄMNDEN

(ramökning 2,5 mnkr)

Individ- och familjeomsorgen

Tyresö är en kommun där alla ska känna sig trygga. Tryggheten ska fortsätta öka och förebyggande arbete ska bedrivas i kommunens verksamheter. Utanförskap och rasism ska motverkas. Arbetet för att motverka psykisk ohälsa, arbetslöshet och öka trygghet samt demokratisk delaktighet ska prioriteras. Ungdomar i riskzon ska fångas upp tidigt.

Vänsterpartiet har länge drivit frågan om att förstärka kommunens förebyggande arbete. Vi vet, bland annat genom BRIS rapporter, att allt fler barn och unga mår psykiskt dåligt och barn till föräldrar, som lider av psykisk ohälsa eller missbruk, måste få extra stöd. Förebyggande arbete är initialt kostsamt, men kommer i framtiden innebära stora besparingar vad gäller institutionsvård, familjehemsplaceringar med mera men den största vinsten är ändå att minska mänskligt lidande. Vi vill i vår budget ytterligare stärka det fina arbete resursenheten gör, då vi ser att arbetet förhindrar unga att tidigt i livet fara illa.

För att stärka arbetet för unga som vill ha stöd i att lämna kriminella gäng vill vi förstärka förutsättningarna för avhopparverksamheten. Det är viktigt att arbeta i båda led, stötta de ungdomar som hamnat i kriminalitet med att lämna samtidigt som vi arbetar förebyggande med tidiga insatser och fler vuxna i skolan.

Arbete och integration

Centrum för Arbete och Integration erbjuder arbetslösa stöd, vägledning och praktik för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden. De bedriver ett gott arbete men behöver för att möta dagens utmaningar på arbetsmarknaden få förstärkta medel. Vänsterpartiet vill att alla medborgare som har ett behov av extra stöd och som kan och vill arbeta ska erbjudas stöd i att hitta till eller tillbaka till ett arbete.

Vi tillför i vår budget ytterligare medel för att stärka arbetet riktat till dem som står längst från arbetsmarknaden.

Yrkanden/politiska prioriteringar

1. Nämndens ram utökas med 2,5 mnkr
2. Nämnden får i uppdrag att öka det förebyggande arbetet mot missbruk och kriminalitet samt stärka avhopparverksamheten
3. Nämnden får i uppdrag att stärka arbetsmarknadsåtgärder genom att fånga upp elever som saknar behörighet till gymnasiet eller hoppar gymnasiestudierna.

SAMHÄLLSBYGGNAD- OCH HÅLLBARHETNÄMNDEN

(Ramökning +/- 0)

Bostadsbyggande, infrastruktur och service.

Vi anser att vi behöver utöka byggtakten till 300 bostäder per år under de närmaste åren. Vi anser att minst 50 % av all nybyggnation ska vara hyreslägenheter för att möta efterfrågan för de som önskar bo i hyresrätter. Vid all samhällsplanering ska vi sträva efter att bygga bort segregationen genom att ha blandade upplåtelseformer. Vi ska bygga klimatsmart och vi ska förse husen med solceller där det är lämpligt.

Vi använder självklart grön el. Infrastrukturen i alla nya bostadsområden planeras för ett minskat bilberoende genom att gång- och cykelvägar prioriteras.

Tyresös bostadsplanering kräver breda överenskommelser mellan de politiska partierna i Tyresö. Det planerade bostadsbyggandet måste hålla över mandatperioder, speciellt eftersom tiden från planering av ett bostadsområde till byggstart tar flera år. Vänsterpartiet anser därför att vi ska återgå till att ta fram ett Bostadsförsörjningsprogram. Det ska beslutas av kommunfullmäktige och revideras årligen. Det är bara genom breda och långsiktiga överenskommelser vi kan säkra framtidens bostadsbyggande.

Väghållning och park

Vi vill bygga ut Tyresös gång- och cykelvägar och ha tydliga markeringar mellan gående och cyklister. Våra promenadstråk ska förse med fler parksoffor och bättre belysning. Arbetet med säkra skolvägar ska fortsätta och tillgängligheten för funktionsnedsatta i utemiljön måste inventeras och förbättras.

Hållbarhet

Vänsterpartiet vill att Tyresö kommun genomför en kartläggning med förslag på klimatanpassning utifrån risker med skyfall, bränder, extrem värme och biologisk mångfald. Effekterna av klimatförändringarna är redan här och beräknas inte att minska inom överskådlig tid. Vi föreslår även ett samarbete med angränsande kommuner eftersom effekterna av klimatförändringarna inte har några geografiska gränser. Vi vet att visst samarbete redan sker och att man uppmärksammar frågan vid nyetableringar men vi anser att det behövs ett samlat grepp över hela kommunen som omfattar redan etablerad bebyggelse och markområden.

Vi behöver lämna den fossila energin och använda energi från hållbara, förnyelsebara källor. Därför ska fossilberoendet undan för undan fasas ut från våra verksamheter och våra kommunala fastigheter ska förse med solceller, där det så är möjligt.

Vi behöver fortsätta att skydda den orörda natur vi har i Tyresö och där det behövs återställa den för att minska utrotningen av de arter inom djur- och växtlivet som finns i vår kommun. Vi måste minska utsläppen av gifter och gödningsämnen i

miljön. Vi har äntligen antagit en vattenstrategi för hur vi ska hålla våra sjöar och vatten rena. Vi vill se en Va-taxa (taxa för vatten och avlopp) som omfördelar mellan fasta och rörliga avgifter i syfte att minska slöseriet med vatten. Vänsterpartiet vill därför att i de beslut som fattas av kommunen ska finnas en ”klimatkonsekvensanalys”.

Vänsterpartiet vill att kommunen med klimat- och energistrategin som utgångspunkt, informerar invånarna i en kampanj om vad kommunen gör och planerar att göra för att uppfylla Parisavtalets krav och inte minst - informerar om vad medborgarna själva kan göra för att vi ska nå målen. Det kan vara allt ifrån information om ekokörning till att sortera matavfallet och hur vi använder oss av kommunens koldioxidbudget för att minska utsläppen.

Vi vill med krafttag göra allt för att förbättra vårt klimat och därför är det nödvändigt att klimatstrategin redovisas och revideras årligen i syfte att skärpa kommunens klimat- och energimål.

Kommunens offentliga byggnader ska undan för undan förses med solceller. Kommunen ska vidare intensivt arbeta med de lokala företagen för att åstadkomma en storskalig klimatomställning och minskade utsläpp.

För att minska utsläpp av koldioxid behövs fler infartsparkeringar som underlättar byte till kollektivtrafik.

Vi behöver en grön omställning – både globalt och lokalt.

Yrkanden/politiska prioriteringar

Nämnden får i uppdrag att;

1. planera för byggande av 300 bostäder årligen varav 50 % med hyresrätt.
2. ta fram ett program för bostadsförsörjning, som revideras årligen
3. göra en kartläggning med förslag på klimatanpassning utifrån risker med skyfall, bränder, extrem värme och biologisk mångfald.
4. fortsätta arbetet med säkra skolvägar
5. att tillgängligheten i utemiljön och till kommunens byggnader inventeras och förbättras

KOMMUNSTYRELSEN

Gemensam verksamhet

Inom verksamhetsområdet finns en rad viktiga funktioner såsom kommunens personalpolitik, upphandlings- och tillsynsverksamhet. Här finns också det övergripande ansvaret för att Tyresö kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare. Därför måste vi ställa höga krav på att kommunen tillämpar rättvisa löner och arbetar intensivt mot alla former av diskriminering.

För att skapa trygghet och möjligheter till delaktighet för de anställda ska normen i kommunen vara tills vidare anställningar och timanställningar ska förekomma endast undantagsvis. Tyresö kommun ska också arbeta aktivt för att anställa personer med funktionsnedsättningar och annan etnisk bakgrund.

Politisk verksamhet

Vänsterpartiet vill se ett mer intensivt arbete för att öka valdeltagandet i kommunen. Vi vill också stärka demokratin genom att testa öppna nämndsammanträden och utöka medborgardialogen exempelvis inför större investeringar (nya bostadsområden, idrottsanläggningar, skolor). Kommunfullmäktige ska årligen anordna ett fullmäktigemöte, som ger våra invånare möjlighet att debattera olika frågor.

De politiska arvodenas räknas upp årligen utifrån den genomsnittliga löneökningen i Tyresö kommun. Eftersom styret på riksplanet beslutat att sänka skatten för höginkomsttagare, så anser vi det rimligt att 2025 frysa politikerarvodena – en besparing på 900 tkr.

Yrkanden/politiska prioriteringar

Kommunstyrelsen får i uppdrag att;

1. Frysa politikerarvodena under 2025
2. Förstärka dialogen med Tyresös invånare
3. Avskaffa LOV (lagen om valfrihetssystem) till förmån för LOU (lagen om offentlig upphandling) som gör det möjligt för kommunen att lämna in anbud i egen regi
4. Undersöka möjligheterna att starta försök med förkortad arbetstid inom något av kommunens verksamhetsområden.

TYRESÖ BOSTÄDER AB

Vårt allmännyttiga bostadsföretag, TYBO, Tyresö Bostäder AB, ger möjlighet för kommunen att verka för en socialt och ekologisk hållbar bostadspolitik. För att uppnå detta fullt ut krävs statligt stöd till kommunerna exempelvis genom investeringsstöd vid nybyggnation och bidrag för renovering av 70-talets bostäder.

TYBO förvaltar idag 3465 lägenheter inräknat radhusen i Krusboda. För att även fortsättningsvis kunna erbjuda lägenheter som människor utan stora inkomster eller kapital har råd med krävs bland annat att antalet hyresrätter inte minskar utan tvärtom ökar. I TYBO finns en regel om förtur för blivande anställda i privata företag som erbjuds lägenhet snabbare än övriga som står i kön. På den punkten borde en ändring göras i ägardirektiven. En förstärkning av insatsen mot olaglig uthyrning behövs också eftersom det skulle frigöra lägenheter till dem i kön.

Det som är bäst för företaget ekonomiskt är övergripande enligt aktiebolagslagen. Detta hindrar satsningar som på längre sikt kan ge de boende lägre hyror och ökat medbestämmande. Vänsterpartiet önskar en annan ägandeform för TYBO. Nu mäts hyresgästernas betyg på bolaget i "Kundnöjdhet". Om de boende själva hade mer inflytande över bolaget skulle "nöjdheten" mer utgå från de boendes behov. Allmännyttiga bostadsföretag omfattas av lagen om offentlig upphandling (LOU) trots att de drivs affärsmässigt på en konkurrensutsatt marknad. Det hämmar allmännyttans nyproduktion och renoveringsarbeten. Erfarenheter har visat att LOU gör byggandet cirka 10 procent dyrare. LOU behöver ändras så att lagen inte gäller för allmännyttiga bostadsföretag. Det skulle skapa bättre förutsättningar att renovera och bygga fler bostäder billigare och snabbare och göra allmännyttan till ett bättre verktyg för kommunernas arbete med bostadsförsörjningen.

Idag är genomsnittlig kötid 10 år för att få en bostad genom TYBO. Det säger något om behovet av fler bostäder. TYBO kan inte ensamt genomföra detta utan stöd av en statlig bostadspolitik värd namnet. Behovet är minst 300 nya bostäder per år.

TYBO har beslutat att vara fossilfritt redan 2027 enligt FN:s 17 globala mål. Kraven på hållbarhet ska ställas även på leverantörer. Detta stödjer vi i Vänsterpartiet liksom att sätta solceller på tak där det är lämpligt. Vi stödjer också det sociala engagemanget hos TYBO i Granängsringen som inneburit en säkrare och trivsammare bostadsmiljö.

Vänsterpartiet har föreslagit att kommunen bör besluta om en "Tak över huvudet garanti". TYBO bör, om förslaget antas, anpassa rätten till förtur och nybyggnation till detta. Ett av målen enligt FN, som Sverige antagit, är att alla har rätt till tak över huvudet. Vänsterpartiet har även föreslagit att de som misshandlas i nära relationer ska få förtur till lägenheter i beståndet.

Vänsterpartiet ser kommande behov av fler boenden för äldre. Behovet av små billiga lägenheter till studenter och ungdomar är också fortfarande stort. Dessutom behövs större lägenheter som efterfrågas alltmer efter pandemin. För att kunna erbjuda större lägenheter till rimlig hyresnivå behövs nytänkande exempelvis i form av mindre bostadsyta men större gemensamma ytor.

Bilaga 1, Barnets bästa

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barns rättigheter svensk lag – barnrättslagen. Den innebär att barnets bästa ska prövas innan beslut ska fattas och våra invånare kan överklaga beslut med hänvisning till barnrättslagen.

Barnkonventionen är omfattande och innehåller 54 artiklar som ska vara vägledande i arbetet med att inkorporera barnens rättigheter i all kommunal verksamhet. Till exempel kan nämnas; barns rätt till icke-diskriminering, barnets rätt att få sitt bästa prövat, barnets rätt att komma till tals, barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Vänsterpartiet har i vår kommunplan barnens bästa i fokus. Det innebär att vi föreslår extra satsningar inom flera områden som rör barn och ungdomar.

Antalet barn 0-12 år minskar väsentligt. För att underlätta omställningen för förskolor och grundskolor gör vi en förstärkning på 26,6 mnkr. Detta för att minska risken för övertalighet av pedagoger och se till att barngruppernas storlek inte ökar. Vi satsar också på att ge extra stöd till de elever som har inlärningssvårigheter genom att fortsätta utbyggnad av lär studios, bättre lär miljöer och fortbildning om barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Dessa åtgärder tillsammans gör att barn och ungdomar får mer likvärdiga chanser att klara skolan och gör att segregationen minskar.

Föräldrarnas inkomster ska inte vara avgörande för om ett barn kan ta del av kulturskolans utbud. Därför föreslår vi en avgiftssänkning med 25 % Kulturskola. Vi genomför flera åtgärder för att öka vuxennärvaron.

Vad gäller samhällsplanering arbetar vi för att alla nya bostadsområden ska vara anpassade efter barns behov och där ska finnas säkra lekplatser och möjlighet till idrottsutövande i närområdet. Barnens gång- och cykelvägar till våra skolor ska självklart göras trafiksäkra.

Vi vet genom bland annat rapporter från BRIS (Barnens rätt i samhället) att allt fler barn och unga mår psykiskt dåligt. Därför är den fortsatta satsningen på fältassistenter och mobila teamet viktigt.

Med dessa exempel på satsningar sätts barnets bästa i fokus.